

Delo z mladimi uporabniki v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič

Working with Young Users in the library
Knjižnica dr. Toneta Pretnarja in Tržič

Martina Klemenčič

Izvleček

Upad zanimanja za branje pri mladostnikih je težava, rešitve zanjo pa v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja najdemo v pestrosti ponudbe, namenjene prav njim. Zaposleni skoraj vsako leto pripravimo novost, s katero jih povabimo in privabimo (tudi) k branju. Nekateri projekti so enkratni, še več pa je takih, ki potekajo vrsto let. Več prebranih knjig in večji obisk knjižnice pa je pozitiven pokazatelj našega truda. Projekti, ki jih izvajamo vsi zaposleni, so predstavljeni v članku.

Ključne besede:

mladi uporabniki,
vzpodbujanje branja,
knjižnica, obisk

UDK: 027.625:027.022

Key words:

young users, encouraging
reading, library, visit

Abstract

The declining interest in reading among young people has become a problem that the library *Knjižnica dr. Toneta Pretnarja* is addressing with a diverse offering intended especially for them. Almost every year, the library employees create something new to invite and attract them (also) to reading. This includes either one-time projects or, more often, projects taking place over a number of years. Our efforts have yielded positive results – more books are being read and library visits have increased. The article presents these projects, which are implemented by all employees.

UVOD

Od vseh tipov knjižnic so splošne knjižnice tiste, ki skrbijo za potrebe vsega prebivalstva. Branje je znanje je reklo, ki še kako drži. Zadnja leta bere vse manj ljudi in knjižnice še prehitro izgubljam oz. ne dobimo (novih) članov. Če na mladih res svet stoji, skušamo v naši knjižnici postavljati trdne temelje. *Kako pridobiti mlado bralstvo?* je vprašanje, ki si ga zastavljamo vse pogosteje. V naši knjižnici mladim namenimo ogromno našega časa in energije, saj se zavedamo, da s tem skrbimo (ne zgolj) za našo prihodnost. V članku bom predstavila projekte naše knjižnice, ki so namenjeni mladim in so se izkazali kot dobra praksa.

Največja težava v Tržiču je, da nimamo nobene srednje ali višje šole, tako da se večina otrok, ki se začne nadalje izobraževati, porazgubi.

Ko smo načrtovali izobraževalni dan DBG-ja¹ in smo določili temo Mladi uporabniki (mladostniki, dijaki in študentje), me je prešinila misel, da bo o tem kaj povedati kar trd oreh. Delamo kaj zanje? Največja težava v Tržiču je, da nimamo nobene srednje ali višje šole, tako da se večina otrok, ki se začne nadalje izobraževati, porazgubi. Obiskovati začnejo srednješolske knjižnice, splošne knjižnice v kraju šolanja, ki so povečini večje in bolj zadovoljijo njihove potrebe po leposlovju in stroki. Na našo oziroma njihovo prvo matično knjižnico se spomnijo in vrnejo le takrat, ko ne dobijo čtiva za domače branje v ostalih knjižnicah. Vedno upamo, da se bodo v prihodnosti kot odrasli uporabniki vrnili. V praksi se to velikokrat izkaže za resnično. Če ostanejo in živijo v svojem rodnem mestu, se vrnejo v knjižnico. Če ne prej, pa takrat, ko sami dobijo otroke in jih pripeljejo v knjižnico.

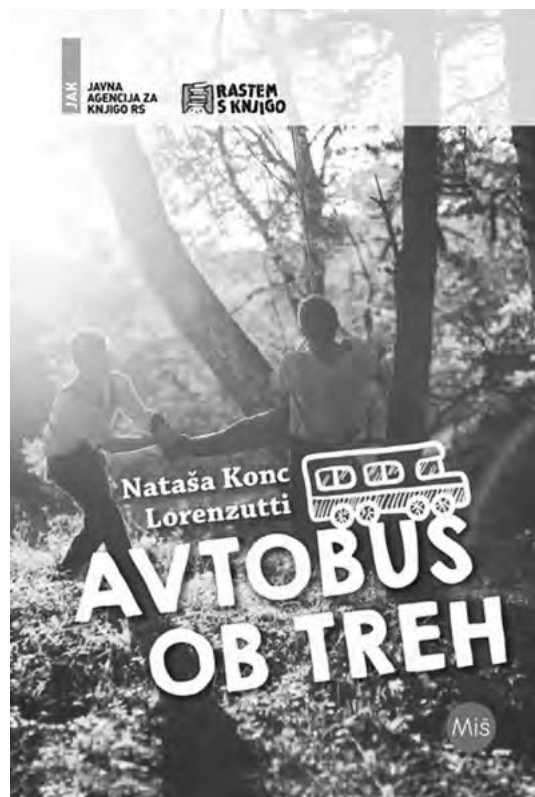
STORITVE ZA MLADE UPORABNIKE

Med najstniške uporabnike štejemo osnovnošolce zadnje triade. Se v tržiški knjižnici najdejo projekti tudi za to skupino? V Tržiču imamo tri osnovne šole, s katerimi knjižnica zelo dobro sodeluje. Knjižničarji jih obiskujemo v njihovih razredih z raznimi kvizi,

predstavitvami knjig, vabimo jih v knjižnico. Ob začetku leta prvošolcem, letos drugošolcem, kar se je izkazalo še za bolj primerno, podarimo knjigo – slikanico, ki jo izda in založi knjižnica. Tematika je lokalna, domoznanska: Popotnica popelje na grad Altgutenberg, Šentanček v podljubeljski rudnik, Košutar² je zmaj, ki je porušil prvotno naselje Tržičanov, na današnjem kraju pa so zgradili mesto Tržič. Ob tem v vseh razredih izvedemo uro predstavitve oziroma uro knjižne in knjižnične vzgoje. Staršem prvošolcem spregovorimo o vzgajanju njihovega otroka v bralca. Dobre bralne veščine prinese neverjetne rezultate v življenje njihovih otrok, širijo njihovo znanje in samozavest. Kaj pa mladostniki?

RASTEM S KNJIGO

Vsako leto izvajamo projekt Rastem z knjigo, namenjen sedmošolcem, ki prejmejo vsak svoj izvod knjige za tisto leto po izboru Ministrstva za kulturo. Obisk knjižnice poleg prejema knjige vključuje še spoznavanje knjižničnega informacijskega sistema, seznanjanje z

1 Društvo bibliotekarjev Gorenjske

2 Popotnica, Šentanček, Košutar so slikanice Tanje Ahačič

najnovejšim mladinskim leposlovjem ter predstavitev avtorja in knjige. Ta projekt izvajajo vse splošne knjižnice na podoben način, zato se ob njem ne bi ustavljala.

KNJIŽNA ČAJANKA

Knjižna čajanka je namenjena devetošolcem, ki jih veseli branje, ki se radi o prebranem pogovorijo, izrazijo svoje kritično mnenje in delijo svoje izkušnje z drugimi.

Za mladino oziroma devetošolce smo leta 2017 v sklopu projekta Tržič – mesto dobrih misli in želja³ (organizator OŠ Tržič) pripravili prvo knjižno čajanko. Knjižna čajanka je namenjena devetošolcem, ki jih veseli branje, ki se radi o prebranem pogovorijo, izrazijo svoje kritično mnenje in delijo svoje izkušnje z drugimi. Tema vsakoletne čajanke je pazljivo izbrana, zato da se mladostniki v njej prepoznajo. Delo v manjših skupinah pa nam ponuja več možnosti za izražanje individualnosti.

Člane za čajanko vsako leto pomagajo izbrati šolski knjižničarji in učitelji slovenščine na sodelujočih osnovnih šolah. Skupaj s knjižničarko Evo Maršič, ki je v vlogi moderatorke, se v pionirskem oddelku knjižnice zberejo izbrani učenci devetošolci v spremstvu učiteljic slovenskega jezika. Ob čaju in piškotih se razvije konstruktiven klepet o izbrani knjigi in z njo povezanih temah.

³ <http://trzic-srce.splet.arnes.si/>

Do sedaj smo klepetali o knjigah *Julijanova zgodba*, ki govori o drugačnosti in njenem sprejemanju.

Knjiga *Življenje na vratih hladilnika* govori o materi in hčeri, ki komunicirata preko kratkih sporočil na vratih hladilnika, a to preseka novica, da je mama zbolela za rakom. Misel knjige je, da si moramo kljub vsej sodobni tehnologiji vzeti čas za osebni stik z ljudmi, ki so nam blizu. In da je le dobra komunikacija korak bližje temu, da so naši medsebojni odnosi kvalitetni.

Tretja obravnavana knjiga je bila *Dragi Zaza*, katere osrednja tema je nevarnost medmrežja oziroma interneta. Kljub težki tematiki je bilo iz odgovorov in razmišljanja mladostnikov razvidno, da poznajo pasti interneta, da vedo, kako se na spletu zaščititi in da vedo, kje so meje sprejemljivega obnašanja. Odzivi sodelujočih so pokazali, da moramo z vsakoletno čajanko vsekakor nadaljevati.

OB KONCU BRALNE ZNAČKE

Za učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovnih šol, ki so uspešno opravili bralno značko, v knjižnici pripravimo dogodek, na kateri gostimo ustvarjalce z različnih področij umetnosti. V naši knjižnici se za mlade bralce še posebej potrudimo. V sodelovanju z učitelji in knjižničarji vseh treh osnovnih šol se že prej dogovorimo, katerega gosta bomo povabili (da ga niso ali ga ne nameravajo povabiti že sami).

Povabimo zanimive goste, kot so pisatelji, igralci, fotografi, potopisci, glasbeniki, ki so zanimivi za mlade.

Povabimo zanimive goste, kot so pisatelji, igralci, fotografi, potopisci, glasbeniki, skratka take, ki se nam zdijo zanimivi za mlade. Goste, katerih nastopi bi mlade pritegnili in spodbudili, da bi še več brali ali pa mogoče še

svojim vrstnikom prišepnili na uho: »Veš, kako je b'lo kul, drug' let' še ti preber' par knjig, pa greva skup' v knjižnico pogledat, kaj so nam pr'prav'l.« Če nam uspe pridobiti vsaj kakega mladega bralca, smo naredili veliko.

Vsako leto se zbere okoli devetdeset mladih, ki uživajo ob nastopih sodelujočih; ob glasbenih nastopih zraven prepevajo, literatom in ostalim zastavljajo sprva plašna in komaj slišna vprašanja, ki postajajo vsa glasnejša in na koncu se vsi srečni in zadovoljni razidemo. Do sedaj smo gostili: igralca Dejana Pevčeviča, fotografa in potopisca Mateja Megliča, pevca Adija Smolarja in raperja Zlatka ter mladinske pisatelje Natašo Konc Lorenzutti, Vinka Möderndorferja in Deso Muck.

ZA MLADE GREMO TUDI IZZA SVOJIH ZIDOV

Iskali smo idejo, kako in kaj pripraviti za osmo- in devetošolce, ki že malo izgubljajo stik s splošno knjižnico. Mora biti kaj zelo zanimivega, saj jim je hitro vse brez veze. Direktorici je bila všeč ideja o predstavitvi knjige Anje Baš *Lačna življenja*, v sklopu katere je avtorica ponujala tudi glasbeno popestritev.

V namen izvedbe smo zaprosili občino Tržič, da nam je odstopila dvorano v kulturnem centru Tržič. Povabljeni župan občine (občina Tržič je prejemnica naziva Branju prijazna občina⁴) je mladostnike spodbudil k branju.

Oktobra 2016 smo torej v goste povabili literarno gostjo Anjo Baš. Na predavanje, ki je bilo v dopoldanskem času, smo skupaj z vsemi tremi osnovnimi šolami, ki so pripeljale učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, do zadnjega kotička napolnili dvorano kulturnega centra. Zbralo se je okoli 250 mladih, ki so z velikim zanimanjem poslušali o motnjah hranjenja. Anja Baš, glasbenica, ki se uspešno uveljavlja na glasbenih odrih, je izdala svoj prvenec, v katerem opisuje boj z bulimijo. Bulimija in anoreksija sta bolezni sodobnega časa, ki svojih žrtev ne izbirata. Čeprav se zdi, da bolezni podležejo zgolj mladostnice, to ni res.

Anja je v svoji knjigi predstavila motnje hranjenja z osebnega vidika, kar kaže na to, da je motnje hranjenja težko prepoznati, saj se velikokrat skrivajo za lepimi obrazi in za navidezno čudovitimi zgodbami o uspehu. Pri povedovala je, kako se je spopadala z občutki manjvrednosti, krivde in kako se je soočala s strahom pred življenjem. Povedla nas je na nepozabno notranje potovanje, nas navdala z občutki bolečine, ki jim je sledila hvaležnost zaradi zgodbe, ki krepi vero vase. Anjina zgodba nas je okrepila s spoznanjem, da nismo edini, ki si zadajamo udarce in ne prepoznavamo ljubezni v sebi. Podala nam je največjo vrednoto in nas hkrati opogumila, da najdemo v sebi tisto, kar je vredno ljubezni, in občutek, da se moramo imeti radi.

⁴ <https://www.knjiznice.si/zdruzenje-splosnih-knjiznic/razpisi-in-natecaji-zsk/>

Maja 2018 pa smo za enako ciljno skupino osnovnošolcev v goste povabili Igorja Saksido in raperja Trkaja.

Profesor dr. Igor Saksida in raper Rok Terkaj – Trkaj sta v sodelovanju z Mladinsko knjigo v začetku leta 2017 izdala album in knjigo *Kla kla klasika*. V knjigi sta avtorja skušala združiti slovensko klasično poezijo in moderne hip-hop ritme. Vse z namenom in željo, da bi mladim približali slovensko klasiko – slovenske klasične pesnike in njihove pesmi, ki se jih mladostniki ponavadi učijo in berejo z odporom. Skozi sodoben rap mladim poskušata približati slovenske klasike, kot so France Prešeren, Simon Gregorčič, Oton Župančič in Dragotin Kette. Njihova sporočila so še vedno zelo aktualna, če jim le znamo prisluhniti in v njih najti vzporednice s sodobnim svetom, kar onadva vsekakor znata.

V tem prepletu zlahka opazimo, da se je čas, tehnologija in doživetje sveta spremenilo, toda čustva ljubezni, žalosti in druga občutja pa ostajajo. Zato klasična poezija ni za staro šaro, kot bi lahko rekli današnji mladi, ampak je sporočilna in aktualna, če ji le znamo prisluhniti. Zelo smo bili navdušeni, ko je Trkaj s preprostimi besedami v manj kot minuti sestavil krasne rime, ki so nas dodobra nasmejale. Prostor se je tresel ob vsakemu naslednjem komadu, ki sta ga dovršeno »zarepala«, in vse učence sta dvignila na noge. Upamo, da smo s tem dosegli namen in mlade navdušili k branju slovenskih klasikov.

SODELOVANJE S KLUBOM ŠTUDENTOV

V Knjižnici dr. Toneta Pretnarja Tržič dobro sodelujemo tudi s Klubom tržiških študentov (KTŠ). Njihovi člani imajo v naši knjižnici subvencionirano članarino. Študent ob vpisu ali podaljšanju članstva pokaže veljavno izkaznico KTŠ-ja, poravnano mora imeti tudi njihovo članarino. Če izpolnjuje te pogoje, ima letno knjižnično članarino bistveno nižjo.

S KTŠ sodelujemo tudi tako, da jih naša nabavna služba povpraša, katero študijsko gradivo potrebujejo. Priporočeno gradivo tudi nabavimo in s tem poskušamo obdržati študente v matični knjižnici.

Pred leti smo s KTŠ-jem sodelovali tudi z raznimi potopisi. Mladi veliko potujejo, se udeležujejo taborov, sodelujejo v študijskih

projektih v tujini ali kot prostovoljci sodelujejo v raznih projektih v državah tretjega sveta. To so nam že kar nekajkrat predstavili tudi v naši knjižnici v obliki predavanja ali potopisa. Tako so v knjižnico prišli tudi drugi mladi, predavatelji pa so svoje delovanje lahko prikazali tudi širši množici.

DIGITALNO = REALNO = NORMALNO

Čisto svež celodnevni dogodek se je dogajal oktobra lani: Digitalno = realno = normalno smo v dopoldanskem delu naslovili prav na mladostnike oziroma učence zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja vseh treh osnovnih šol. Dobro uro je imela posamezna šola rezervirano za vpogled v VR (virtualno resničnost), AR (obogateno resničnost) MR (mešano resničnost). Namen dogodka ni bil predstavljati nove svetove, ki jih bodo še bolj osamili in zaprli v njihove sobe, temveč doživetje izkušnje ter številnih možnosti, ki jih ponujajo, še zlasti pa predstaviti, kje so poklici prihodnosti, torej njihovi poklici. Ocenjujejo namreč, da se bo v 15 letih 40–50 % delovnih

mest predružačilo prav zaradi vstopa digitalnega sveta v našo realnost.

Upamo, da bomo z mladimi še naprej sodelovali vsaj tako uspešno kot do sedaj, čeprav nas pesti velika prostorska stiska. Če bi mladim lahko nudili več prostora za študij (mirne sobe), več prostora tudi za njihovo druženje in več računalniških mest, bi za njih lahko storili še marsikaj. Z upanjem torej zremo v prihodnost, mogoče tudi z novo knjižnico, ki bi lahko postala »dnevna soba« za vse generacije. ●

Literatura

Kla kla klasika (2017). Pridobljeno 13. 12. 2019 s spletne strani: https://www.mladinska.com/za_medije/sporocila_za_javnost/kla-kla-klasika.

Lorenčič, D. (2016). Anja Baš: *Lačna življenje*. Pridobljeno 11. 10. 2019 s spletne strani: <https://sensa.metropolitan.si/beremo-skupaj/ctivo-za-navdih/anja-bas-lacna-zivljenje>.

MARTINA KLEMENČIČ je samostojna bibliotekarka.

Naslov: Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič, Balos 4, 4290 Tržič

E-naslov: martina.klemencic@gmail.com